

ДЛЯ ТОГО, ЩОБ УНИКАТИ ПОМИЛОК...

(Виконавчо-діяльнісний етап уроку)

Для того, щоб уникати помилок, слід набувати досвіду. Для того, щоб набувати досвіду, слід робити помилки.

Л. Дж. Пітер

Нове потрібно створювати у поті чола свого, а старе саме продовжує існувати й твердо триматися на милицях звички.

О. Герцен

- Типові помилки, яких педагоги припускаються під час організації та проведення виконавчо-діяльнісного етапу уроку (ВДЕ).
- Вимоги до діяльності учнів.
- Комуникативно-діалогова та ігрова моделі навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Суть виконавчо-діяльнісного етапу полягає в тому, щоб учень індивідуально, фронтально або у групі виконав план роботи, що був намічений на мотиваційно-організаційному етапі. Змістом етапу є послідовне і правильне виконання учнем (учнями) дій, що закладені у вигляді взаємопов'язаних між собою вправ та завдань. Структура етапу складається з підетапів, на кожному з яких учень (учні) поопераційно виконують необхідні дії, оперативно здійснюють проміжний контроль за отриманим результатом й, у випадку помилки, проводять коригувальні дії. Передбачається, що це сприятиме розвитку особистості учня через засвоєння ним навчального матеріалу.

Але, як не парадоксально, ми і сьогодні змушені погодитися з В. Беспалька, який ще у 80-х роках зазначив, що, незважаючи на суттєві зрушення в організації та проведенні НВП, робота учнів на виконавчому етапі навчального заняття має досить хаотичний характер.

Основні помилки, яких припускаються викладачі під час організації та проведення ВДЕ.

- не забезпечують послідовності у діях учнів;
- пропускають певні етапи діяльності, тобто не дотримуються повноти і

- послідовності у діях учнів;
- ☑ переходять на наступний рівень діяльності тоді, коли учні ще не засвоїли попереднього матеріалу і способів діяльності на належному рівні;
 - ☑ новий матеріал на етапі закріплення (або у домашньому завданні) одразу ж подається так, що вимагає евристичного або навіть творчого застосування, до чого учень ще не готовий і чого просто не може виконати;
 - ☑ діяльність учнів має переважно репродуктивний характер тощо.

Вимоги до діяльності учнів на ВДЕ.

- ☑ здобуття знань і набуття досвіду учнем має відбуватися у результаті його власної діяльності, яка повинна мати навчально-пізнавальний характер;
- ☑ у діяльності учня мають переважати процедурні знання („знання-як”) над інформаційними знаннями („знання-що”);
- ☑ діяльність учня повинна спиратися на його особистий життєвий досвід; учень повинен мати можливість у будь-який час отримати інформацію про процес засвоєння ним нових знань і оперативно внести необхідну корекцію;
- ☑ діяльність учнів організується і проводиться так, щоб реалізувати розвивальний потенціал знань; діяльність повинна бути спрямована на самостійне здобуття учнем нових знань та досвіду, вироблення нових способів діяльності й особистісного сенсу;
- ☑ учень має займати в навчальному процесі не просто активну позицію (активність можлива і за репродуктивного навчання), а ініціативну, тобто брати участь у цілепокладанні (розглядати процес навчання як процес змін самого себе, а не процес засвоєння певної суми знань та способів діяльності), активно шукати відповіді на ті питання, які для нього важливі на цьому етапі життя, і не розглядати досягнутий результат як остаточну, застиглу, справедливу назавжди істину;
- ☑ навчальна діяльність учнів (її процедури, хід, корекція, мислення, способи) повинна розглядатися як зміст навчання поряд з відповідними предметними знаннями;
- ☑ у результаті власної діяльності з виконання навчальних завдань учень повинен набути ключових компетенцій, зокрема дослідницьких, комунікативних, креативних тощо.

Окрім загальновідомих ознак (спрямованість на оволодіння знаннями, вміннями та навичками; керівництво з боку викладача тощо), навчально-пізнавальній діяльності повинні бути притаманні, як мінімум, такі особливості: вона повинна мати на меті не тільки засвоєння та використання знань, вмінь та навичок, але й свідомо заплановані учнями зміни себе як суб'єкта пізнавальної діяльності; свідоме і достатнє володіння прийомами пізнавальної діяльності; особлива увага до засвоєння способів розумових дій, що повинно вивести учнів на теоретичний рівень мислення; наявність всіх етапів пізнання (живого споглядання, логічного (абстрактного) мислення, практики) та забезпечення їх відповідними способами діяльності, її пошуковий характер, у результаті чого відбувається генерування нових знань і способів діяльності, які не були дані

учневі у готовому вигляді.

Спроби реалізації на практиці принципу пошуковості у навчально-пізнавальній діяльності учнів призвели до виникнення поняття «пошукова модель навчання».

Пошукові моделі навчання поділяються на три підвиди:

- дослідницька модель навчання,
- комунікативно-діалогова модель навчання
- моделюючо-ігрова модель навчання.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У РАМКАХ КОМУНІКАТИВНО-ДІАЛОГОВОЇ МОДЕЛІ

Мета використання моделі у навчально-виховному процесі: розвиток критичного та логічного мислення; навички активного слухання; вироблення вміння висловлювати й аргументовано відстоювати власну думку, оцінювати погляди і ціннісні орієнтації інших та співвідносити їх зі своїми; набуття навичок мовленнєвої культури і громадянських чеснот демократичного суспільства (толерантність, полікультурність, плюралізм) тощо.

Основні завдання до уроку комунікативно-діалогової моделі:

- формування вмінь висловлювати свою точку зору письмово й усно, досконало володіти рідною мовою;
- критично сприймати інформацію, розрізняти факти, припущення та оцінки;
- аргументувати власну позицію, знаходити слабкі сторони в аргументації співрозмовника;
- дотримуватися правил та культури спілкування.

Особливості використання моделі у навчально-виховному процесі: високий рівень залучення учнів до навчальної діяльності; можливість висловлювати і відстоювати власну точку зору; набуття досвіду публічних виступів, плідної співпраці, демократичного діалогу та розумного компромісу; відповідність віковим особливостям учнів ПТНЗ.

Основні форми реалізації – дискусії, диспути та дебати. Однак розрізняти ці поняття не так легко.

Загалом зазначимо, що здебільшого в педагогічній літературі поняття «дискусія» та «диспут» часто вживаються як синоніми (особливо тоді, коли диспут розглядається як «організована дискусія»), а поняття «дебати» виступає як вид дискусії.

Взявши за основу класифікації організацію обміну думками, можна поділити дискусії на такі види, як «круглий стіл», засідання експертної групи, форум, симпозіум, дебати, судове засідання, концентричні кола. А якщо взяти за основний критерій дидактичну мету навчання, то диспути можна поділити на диспути-роздуми, диспути-доведення, диспути-узагальнення і диспути-імітації.

Загалом дискусії притаманні:

- 1) широке обговорення (обмін думками);

2) спірне питання (проблема);
 3) публічність (наявність аудиторії);
 4) вербальна (усно-словесна) форма спілкування (діалог або полілог), хоча можливе використання різноманітної наочності під час виступу на етапі доведення;

- 5) наявність, як мінімум, двох осіб (або груп) з протилежними поглядами;
 б) спонтанність.

Остання ознака (спонтанність) суперечить самій суті навчально-виховного процесу, тому, як вихід із цього протиріччя, необхідно використовувати підготовлені, сплановані, керовані дискусії.

	Диспут	Дебати
Мета	Обговорення, обмін думками, висвітлення своїх позицій з метою правильного розв'язання суперечливого питання	Переконати суперників, виграти, але не агресивно
Особливості організації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вимагає попередньої підготовки. 2. Кількість груп іноді може бути більше двох. 3. Поділ учасників на групи відбувається безпосередньо під час заняття відповідно до їх власних переконань, оцінок, суджень, тобто кількість членів у групах не однакова. 4. Не передбачає якогось особливого виділення ролей 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вимагає попередньої підготовки. 2. У дебатах беруть участь тільки дві групи-команди (стверджуюча і заперечуюча) і суддя (журі). 3. Включення гравців у стверджуючу або заперечуючу команди може не збігатися з їх особистими переконаннями. 4. Передбачає поділ на певні
Інше	<ol style="list-style-type: none"> 1. Попередня підготовка забезпечує дискусійний процес і підбір матеріалів проводиться відповідно до власних переконань учасників. 2. У ході дискусії можливі різні результати: згода, незгода, зміна позицій тощо. 3. Час може визначатися учасниками за домовленістю залежно від складності питання, кількості бажаючих виступити 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Попередня підготовка зводиться до підбору інформації, підготовки і фіксації виступів відповідно до функціональної ролі. 2. Команди не змінюють своїх поглядів, доводячи кожна свою, заздалегідь визначену позицію. 3. Час жорстко фіксований (у дебатах К. Поппера активна

